

FUB

FUG

Bærekraftig foreldresamarbeid i et inkluderende barnehage- og skolemiljø

Samling med Statsforvalteren – Ålesund 25.11.21

Kort presentasjon

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) og
Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG)

FUB og FUG

Utvalg og mandat

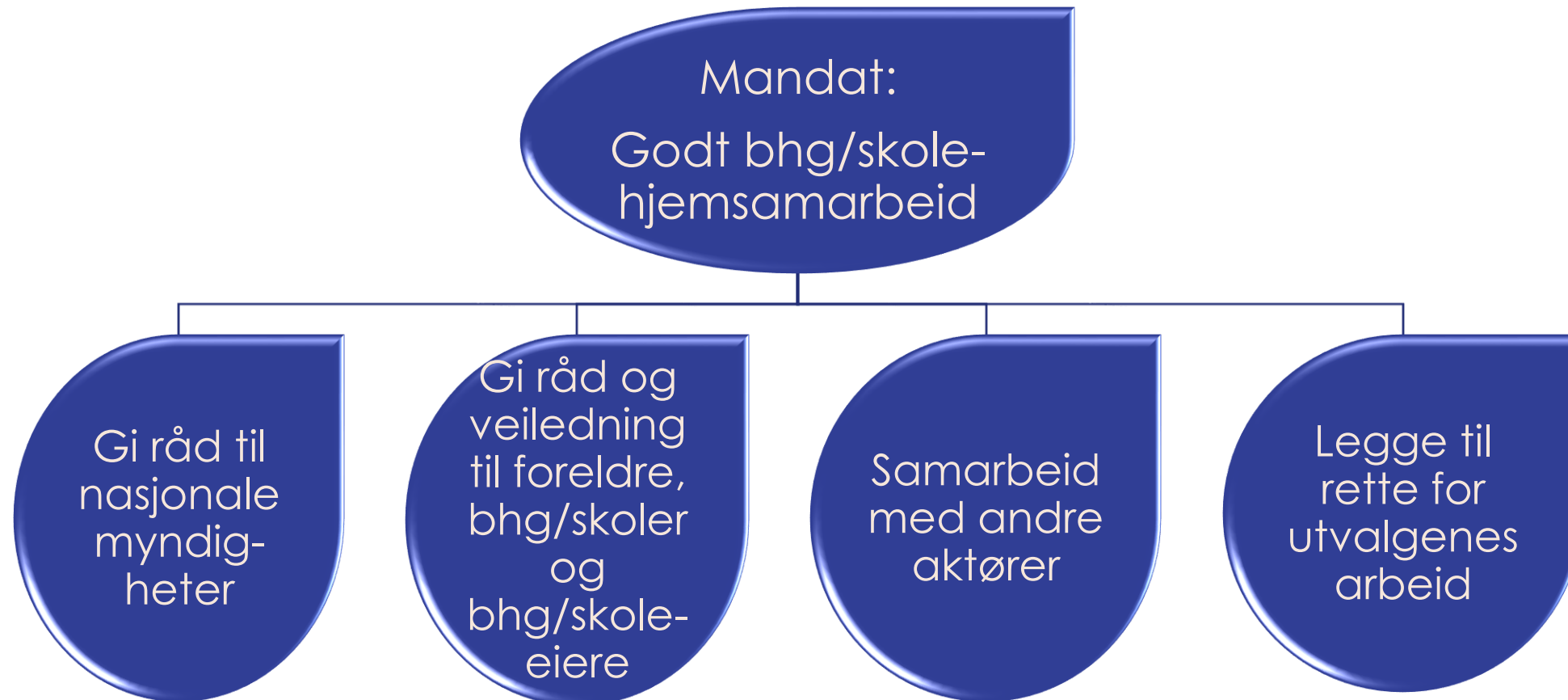

- Utvalgene er frie, uavhengige organer som skal ivareta foreldrenes interesser i barnehage og skole.
- Utvalgene jobber for godt barnehage/skole-samarbeid til beste for alle barn og unge.

Struktur

Våre 4 arbeidsområder

Plan for økta:

Et kort overblikk

- Foreldresamarbeidets hva – hvor – hvordan – hvorfor

Til hinder for samarbeid

- Utfordringsbilder fra forskning og rådgivninger

Å skape et felles fundament

- Holdninger, verdier og etterlevelse

Foreldresamarbeid og menneskemøter

- Bevissthet om mangfoldet av foreldre

Samarbeid “på alle plan”

- Gode møteplasser på alle nivåer

Endring tar tid

- Samarbeid i korte og lange tidsspenn

...men først et lite oppdrag!

Plukk 2-3 ting fra denne økta som du ønsker å ta med deg i det videre arbeidet.

Del gjerne med en eller flere kollegaer som ikke er tilstede i dag.

Et kort overblikk

Det gode foreldresamarbeidets
hva – hvor - hvordan - hvorfor

Det gode foreldresamarbeidets «hva»

Eksempel fra forskrift til opplæringsloven

§ 20-1. Formålet med foreldresamarbeid

Skolen skal sørge for samarbeid med heimen, jf. opplæringslova § 1-1 og § 13-3d.

Foreldresamarbeid skal ha *eleven i fokus* og bidra til eleven sin faglege og sosiale utvikling.

Eit godt foreldresamarbeid er ein *viktig ressurs for skolen* for å styrkje utviklinga av gode læringsmiljø og skape læringsresultat som mellom anna fører til at fleire fullfører vidaregåande opplæring.

Det gode foreldresamarbeidets «hvor»

Møteplasser - barnehage

- Barnehagenivå
 - Store foreldremøter for alle avdelingene eller flere bhg
 - Møter i barnehagens rådsorgan
 - Foreldrerådet
 - Foreldrerådets arbeidsutvalg – FAU
 - Samarbeidsutvalget - SU
- Avdelingsnivå
 - Møte med foreldrekontakten
 - Foreldremøte
- Individnivå
 - Foreldresamtalen
 - Samarbeidsmøter
 - Fortløpende dialog – ved behov

Møteplasser - skole

- Skolenivå
 - Storforeldremøter*
 - Møter i skolens rådsorganer
 - Foreldrerådets arbeidsutvalg - FAU
 - Samarbeidsutvalget - SU
 - Skolemiljøutvalget - SMU
- Klassenivå
 - Møte med klassekontakten*
 - Foreldremøte
- Individnivå
 - Utviklingssamtalen
 - Samarbeidsmøter*
 - Fortløpende dialog – ved behov

Det gode foreldresamarbeidets «hvordan»

- Foreldresamarbeid er synlig «i alle ledd» og på alle nivåer
- Møteplassene oppleves som gode arenaer for samarbeid
- Forventningsavklaringer er gjort «begge veier»
- Dialogen brukes aktivt som et viktig verktøy
- Tillit bygges kontinuerlig

Det gode foreldresamarbeidets «hvorfor»

Forskning er entydig på at et godt barnehage-hjem-samarbeid er viktig for barnas opplevelse av trygghet, trivsel og læring. Desto bedre forhold det er mellom foreldrene og personalet, jo bedre trives og fungerer barnet i barnehagen.

(Clarke-Steward og Allhusen, 2005)

Tilsvarende ser vi på skoleområdet. Et godt samarbeid mellom hjem og skole har positiv betydning for barn og unge på en rekke områder, både sosialt og faglig.

(Epstein et al., 2002; Epstein, 2005; Fan & Chen, 2001; Semke & Sheridan, 2010.)

Til hinder for samarbeid

Noen utfordringsbilder fra forskning og rådgivninger

Ulike nivåer for barnehage/skole-hjemsamarbeid

Foreldre har reell medvirkning.
Får en partnerrolle i samarbeidet.

Reell dialog mellom
barnehage/skole og
foreldre der begge parter er
sannferdige.

Barnehagen/skolen
gir foreldre
informasjon.

Ulike scenarier for barnehage/skole-hjemsamarbeid

- Outsourcing av barndommen/oppveksten
 - Foreldre har generelt stor tillit til både barnehage og skole
 - Kan medføre ønske om å overlate flest mulig av oppdragelsesoppgavene til disse institusjonene
 - En travel hverdag i moderne familier kan forsterke ønsket
- Delt ansvar for barnet/ungdommen
 - En forståelse av at hjem og barnehage/skole har ansvar for ulike oppgaver; barnehagen/skolen for læring og faglig utvikling, foreldre for oppdragelse og sosial utvikling
- Felles ansvar for barnet/ungdommen
 - Uttalt felles ansvar, krever samarbeid for å finne ut hvordan dette skal løses som likeverdige partnere

Makt og avmakt

Samarbeidsproblemer mellom barnehage/skole og hjem bunner ofte i maktproblematikk og opplevelsen av at man som foreldre befinner seg i et asymmetrisk maktforhold til barnehagen/skolen.

Som den profesjonelle part må barnehage/skole være bevisst

- Språk og kommunikasjon i møte med foreldre
- Den institusjonelle makten barnehage/skole er i besittelse av, ut fra sitt samfunnsmandat
- Demokratisk deltakelse; makt realiseres gjennom innflytelse og medvirkningsmulighet

Foreldresamarbeidets plass i arbeidshverdagen – the missing link?

Barnehagen/skolens

- kultur for samarbeid generelt
- syn på foreldre som ressurs
- ulike kommunikasjonskanaler*
- kollegiale støttesystemer
- sårbarhetsvurderinger*

De ansattes

- medbragte kunnskaper, ferdigheter og handlingskompetanse
- tid og tilgjengelighet

2 minutters refleksjon & deling

Hvilken av disse utfordringene er mest relevante eller gjenkjennbare, sett fra ditt ståsted?

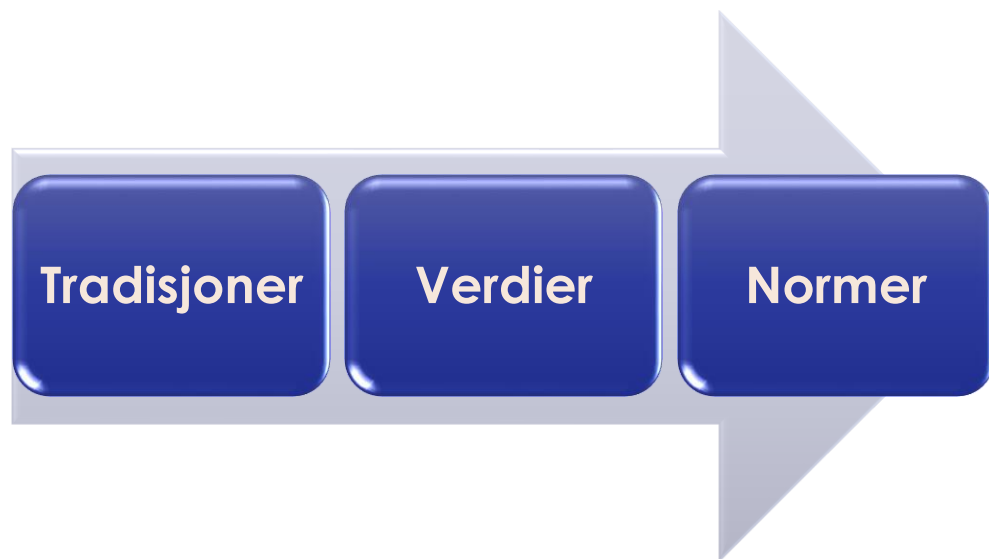

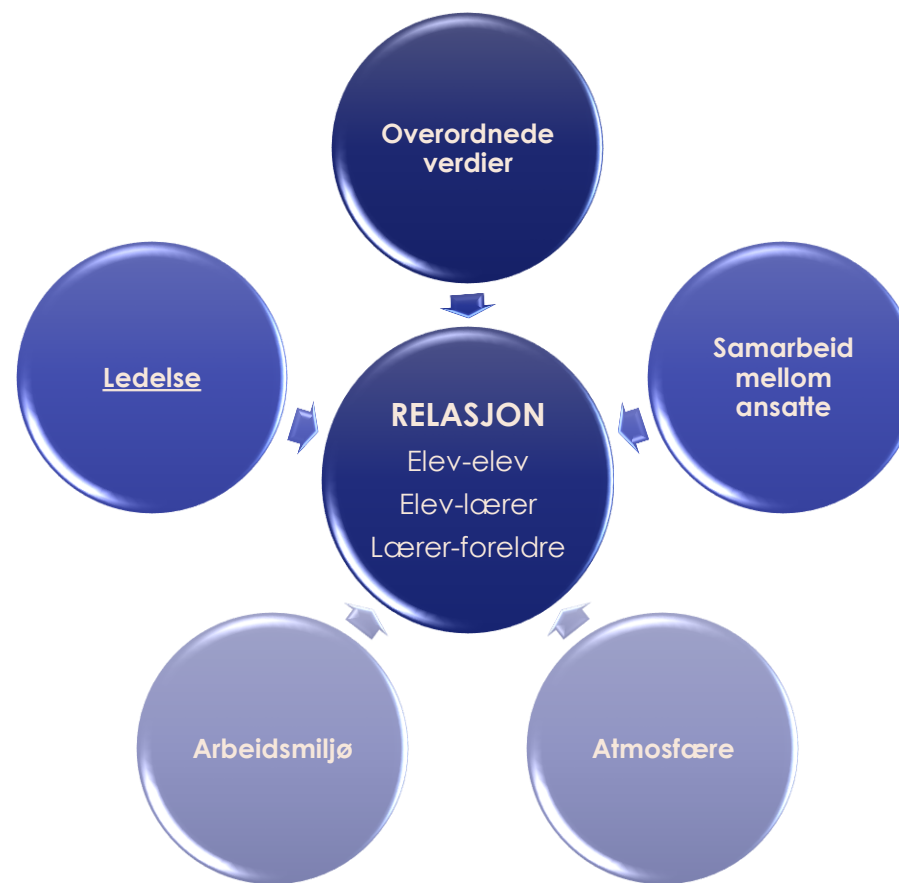
**Å skape et felles
fundament**

Holdninger, verdier og etterlevelse

Barnehage- og skolekulturen

«Hvis de fleste ansatte ved en skole deler de samme verdiene, for eksempel at skole–hjem samarbeid er viktig, vil disse verdiene framstå som sosiale normer som gir handlingsregler for hva som er riktig og gal atferd i gitte situasjoner.» (Busch, 2010)

«Overordnede verdier, atmosfære, ledelse, arbeidsmiljø og samarbeid mellom de ansatte virker inn på kvaliteten på relasjonen mellom ansatte og barn/ungdom, barn/ungdom imellom og mellom foreldre og ansatte.» (Westergård, 2010).

En støttende kultur - ansatteperspektivet

Kjennetegn i barnehage- og skolekulturen

- Samarbeid med foreldrene ansees som viktig
- De ansatte gis støtte på praktisk iverksetting
- En sentral del av det å jobbe godt med barna/elevene, innebærer god dialog og samhandling med foreldrene
- Det er utviklet sosiale normer som gir handlingsregler for de ansatte
- Positive holdninger fremmer ønsket praksis
- De ansatte og organisasjonen i sin helhet er proaktive i all sin handling
- Barnehagen/skolen har en åpen, dynamisk kultur – utfordringer møtes raskt og hensiktsmessig
- Henvendelser til foreldrene har en form og et omfang som fremmer foreldreinvolvering

En støttende kultur - foreldreperspektivet

Gir foreldrene opplevelse av å

- Være respektert og verdsatt, uavhengig av sosioøkonomiske forhold
- Være ønsket som viktig samarbeidspartner
- Bli sett, møtt og lyttet til
- Bli tatt på alvor når det er behov for dette
- Kjenne tillit og ansvar, være myndiggjort
- Bli sett på som en ressurs
- Få støtte og veiledning, bidra i barnets læring og utvikling
- Opplive engasjement på egne barns vegne

2 minutters refleksjon & deling

Hvordan ser det ut i din barnehage- eller skolekultur?

Hvilke tradisjoner, verdier og normer for foreldresamarbeid finnes der?

Foreldresamarbeid og menneskemøter

Bevissthet om mangfoldet av foreldre der ute

Mangfoldet i foreldregruppen

- Synlige karakteristika: Hudfarge, etnisk bakgrunn, kjønn, alder, utseende, klær, funksjonshemming
- (U)synlige karakteristika: Verdier og holdninger, utdanning, religion, interesser, kompetanse, legning, personlighet
- **Situasjons- eller erfaringsbetinget mangfold:** Følelser i situasjonen, reaksjonsmønstre, evne til å håndtere seg selv, opplevelser og erfaringer, helse, livssituasjon for øvrig, annen «bagasje»

I møte med foreldremangfoldet

I møte med foreldremangfoldet kommer du som lærer langt, bare ved å vise

- Anerkjennelse
- Gjensidighet
- Raushet
- Respekt

Tre gode «leveregler»

- Bygg relasjon, aller helst i fredstid
- Handle alltid ut fra en vurdering av hva relasjonen tåler
- Husk at du ikke kan forandre – bare hjelpe og støtte

5 minutters refleksjon & deling

Tenk på en gang du opplevde å lykkes i et krevende menneskemøte.

Hva gikk bra og hvorfor?

**Samarbeid
«på alle plan»**

Gode møteplasser på alle nivåer

Rådsorganene – samarbeid til beste for hele barnehagen/skolen!

Sikre at foreldrerepresentantene får informasjon om

- Hvordan bhg/skolen er organisert
- Gjeldende planer sentralt og lokalt
- Hvem som styrer hva
- Hvordan bhg/skolen jobber for å sikre et godt og trygt miljø
- Hvilke rutiner bhg/skolen har for å håndtere bhg/skolemiljøsaker

Legg til rette for at rådsorganene kan driftes godt og effektivt

- Opplæring
- Vedtekter
- Valg av representanter
- Årshjul mellom bhg/skole og rådsorgan(er)
- Årshjul for faste aktiviteter
- Dokumentasjonsmuligheter
- Kommunikasjonskanaler ut

<https://foreldreutvalgene.no/fug/alt-du-trenger-a-vite-om-foreldreradets-arbeidsutvalg-fau/>

Foreldremøtet – skap aktivitet på gruppenivå!

La foreldremøtet bli en fin arena for samarbeid på klassenivå.

Kort oppsummert bør et foreldremøte inneholde tre ting:

- **Informasjon** om trivsel og læring, aldersrelaterte temaer, livet utenom bhg/skoletid, regler og forventninger, muligheter og utfordringer
- **Dialog mellom bhg/skole og foreldre** om hvordan foreldre kan påvirke i hverdagen og bidra til at samarbeidet med bhg/skole blir best mulig
- **Aktivitet for foreldrene** slik at de kan bli kjent, utveksle erfaringer og knytte kontakt

Samarbeid med foreldrekontakten, både før, under og etter foreldremøtet.

- Hvordan sikre at flest mulig deltar?
- Hvilken informasjon er viktig for foreldrene å få?
- Er det behov for ansvarsavklaringer?
- Hvordan kan man legge til rette for dialog i møtet?
- Hvordan kan man legge til rette for at foreldre blir bedre kjent?
- Er det noe vi bør følge opp i etterkant?

<https://foreldreutvalgene.no/fug/foreldremoter-i-skolen/>

Tema- og fagkvelder (eksempler fra skole)

Fagkveld, f.eks. i lesing

- å gjøre skolens språk tilgjengelig
- å guide en hel foreldregruppe

Fellesmøter «når skoen trykker»

Eks. Læringsmiljøprosjekt på trinn 9

- medvirkning på alle nivåer
- å løse utfordringer som et lag
- tåle å være i en felles, dynamisk prosess

Storforeldremøte om aktuelle temaer; f.eks. nettvett, mobbing, etc. (gjerne i sammenheng med skolering av personale og elever)

Samarbeid på individnivå – jobb relasjonelt!

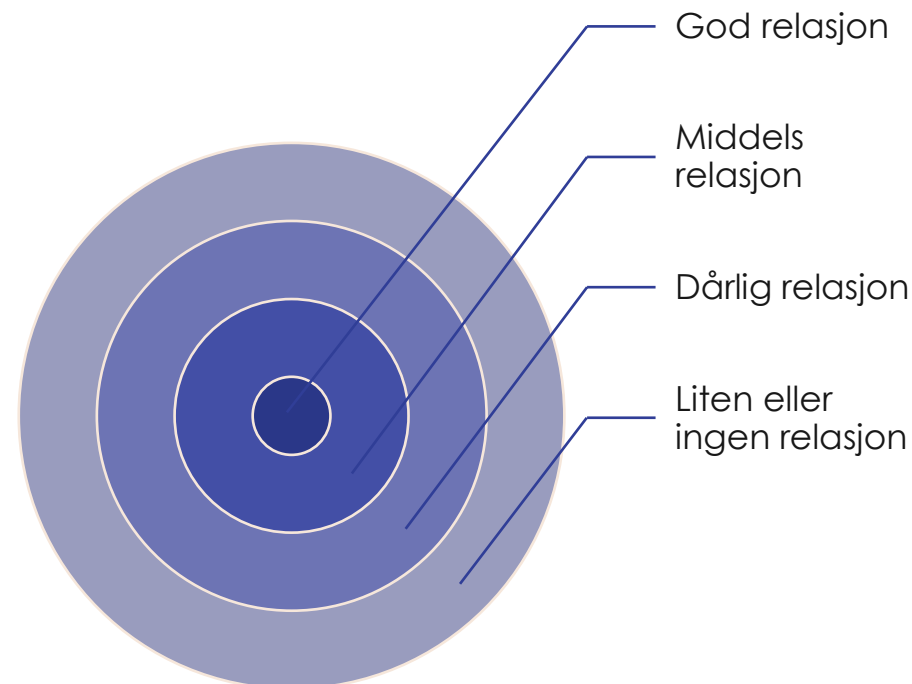
Holdninger: Læreren er tjent med en autoritativ holdning til foreldresamarbeid; kompetent, trygg, omsorgsfull. Godt tilpasset balanse mellom krav og relasjon.

Konsistens: Barnets behov for konsistente voksne hjemme og på skolen. Felles regler og tydelige, trygge rutiner som etterlevs likt, skaper forutsigbare rammer.

Maktbalanse: Skolen har en naturlig makt som kan være vanskelig for foreldre å forholde seg til. Der skolen klandrer foreldre for barnets handlinger og reaksjoner, ser vi i rådgivninger at mange foreldre opplever avmakt.

Tillitsbygging: Oppfordre til samarbeid basert på anerkjennelse, gjensidighet, raushet og respekt. Bygg tillit i fredstid. Ha felles fokus på å støtte opp om elevens sosiale og kognitive utvikling.

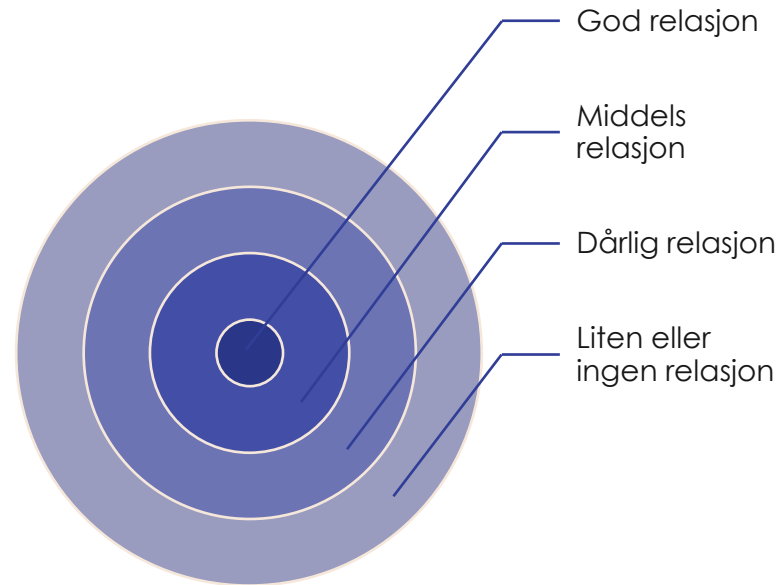
Positivt elevsyn: Fokus på barnets negative atferd kan vanskeliggjøre samarbeid med foreldre. Mestringsområder må løftes fram; vi må fokusere på det vi vil ha mer av!

2 minutters egenrefleksjon

Hvordan er relasjonen til kollegaer du har rundt deg?

Hva kan du gjøre for å styrke en relasjon som ikke er optimal?

Endring tar tid

Samarbeid i korte og lange tidsspenn

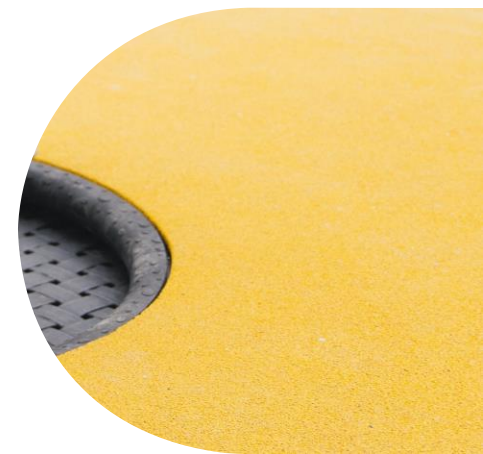
Muligheter og uforløst potensiale

Elevundersøkelsen 2018-2021 sett med brillene til en utenforstående:

(Ørsta, Vanylven, Aukra og Hareid)

- Scorer gjennomgående godt og stabilt på trivsel
- Elevene melder om til dels høy grad av støtte fra lærerne
- Elevene melder om til dels høy grad av støtte hjemmefra
- Det er mer å hente i dette med demokrati og medvirkning (potensialet ligger i resultatene på trivsel, lærerstøtte og foreldrestøtte)

Hvordan ser virkeligheten ut med deres egne briller?

«Små skritt gir også framskritt»

Hvert eneste møte har en verdi. Bruk anledningen godt.

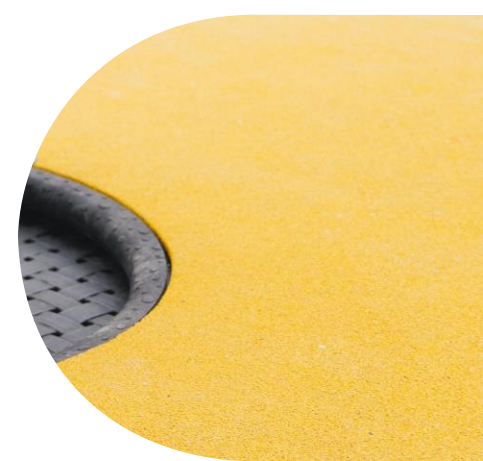
Du kan bygge tillit, relasjon og omdømme gjennom å ta en varm, trygg og tydelig rolle i hvert eneste møte med foreldrene.

Trår du feil, så erkjenn det.

Står du fast og samarbeidet blir krevende; be om hjelp. Det er tillitsvekkende og profesjonelt om hjelperen kan ta en nøytral rolle. Bruk av tidslinjer kan være nyttig, både for å se hvor ting gikk galt og for å kunne ta opp igjen samarbeidet på riktig sted.

Kollegastøtte kan være avgjørende.

Vær bevisst forskjellene som ligger i å vise sympati, gi medhold, være en refleksjonspartner eller kritisk venn. Brief og debrief kan også være nyttig.

Sett milepæler og bruk de verktøyene dere har til å nå disse!

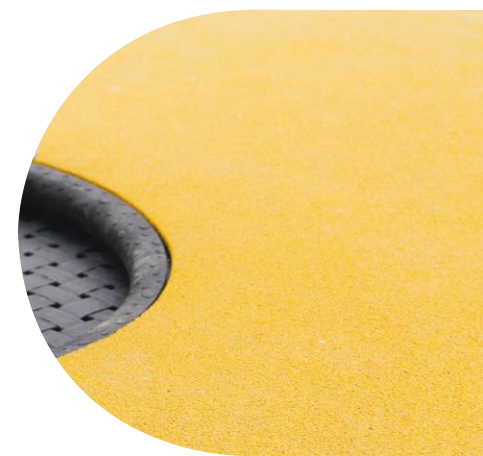
Relasjonsbygging med elever eller relasjonsbygging med foreldre; det er ofte de samme mekanismene som råder og de samme verktøyene som hjelper.

Bruk aldri en «telling» uten å ha med en «fortelling».

Internt; løft det som fungerer i møte med foreldre, gjør mer av det.

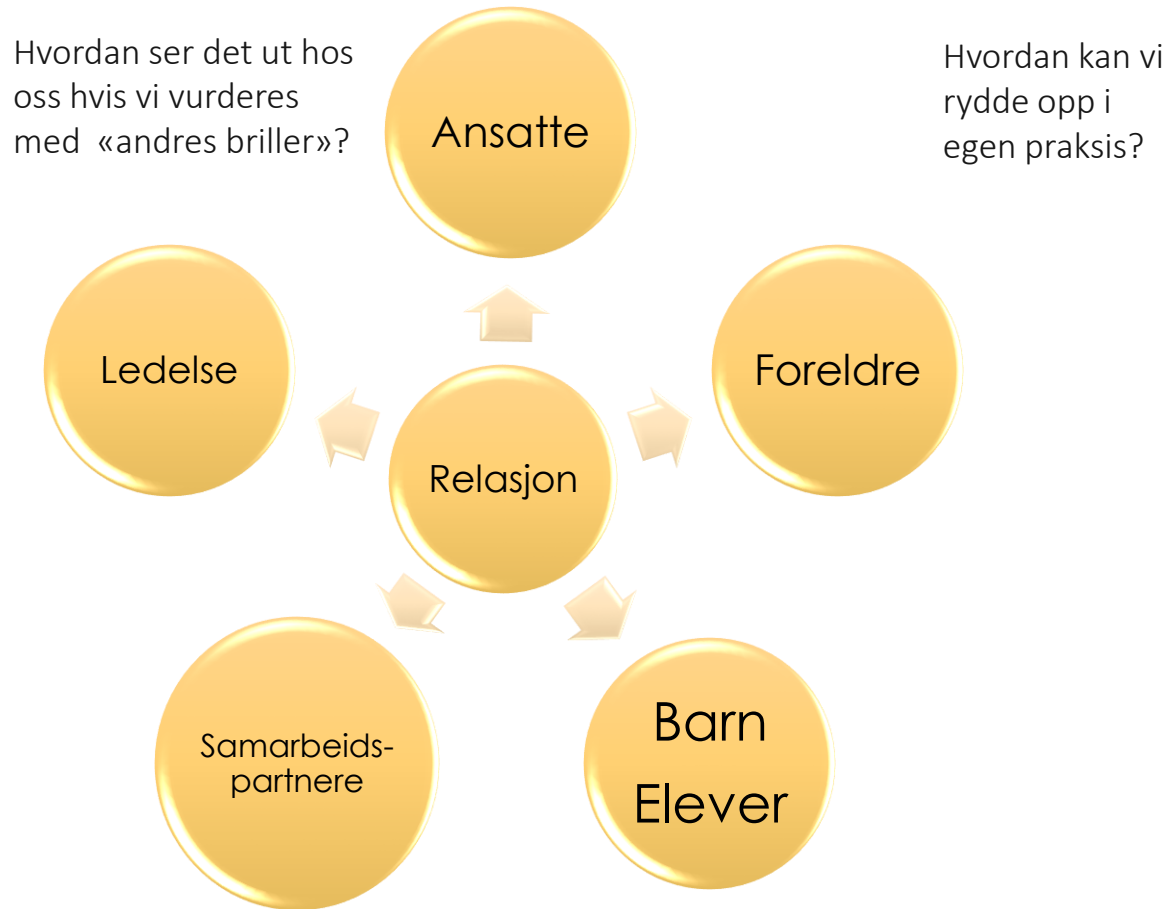
Eksternt; gi anerkjennelse og ros til det dere vil skal vokse seg større i bhg/skole-hjemsamarbeidet.

Feire små og større seiere med både elever og foreldre.

To verktøy – «perspektivtaking» og «loppemarked»

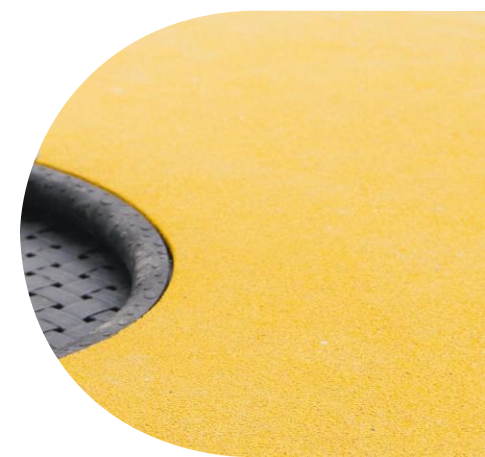
Tips: God medvirkning kan være å inviter skolens rådsorgan med i prosessen

Samarbeidspraksis vi vil kvitte oss med	Samarbeidsformer vi kan skryte av
Praksis som ikke burde vært bragt inn i organisasjonen. Praksis som har vært viktig, men som nå passer bedre på museum.	Praksis vi er stolte av i organisasjonen og som vi gjerne vil at andre skal ha gleden av eller vite om.
Nye ideer eller visjoner for samarbeidet	Det glemte bakrommet med samarbeid
Ideer vi er nysgjerrige på å prøve ut, ting vi brenner for eller ting vi gjerne vil dele med andre for å høre deres mening om det.	Praksis i organisasjonen som vi kjenner for dårlig til. Vaner og rutiner som er blitt en selvfølge i organisasjonen og som vi derfor ikke ser lenger.

Det bærekraftige

- Riktig forståelse av regelverket
- Positive holdninger og verdier
- Gode systemer og rutiner
- Å skape aktive møteplasser
- Å gjøre tydelige forventningsavklaringer
- **Relasjonelt arbeid og inkludering**
- En god dialog og oppriktig ønske om samhandling
- Evnen til å tilpasse seg i møte med mangfoldet
- Å spille hverandre gode
- Evnen til gjenopprettende tilnærming
- Konsistens og etterlevelse

«Den enkelte har aldri noe med et annet menneske å gjøre uten at han holder noe av den andres liv i sin hånd.»

Knud Ejler Løgstrup

Lykke til med det viktige inkluderingsarbeidet - på alle nivåer!

Foreldreutvalget
for barnehager

Foreldreutvalget
for grunnsopplæringen